

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 2 czerwca 2021 r.

Pozycja 106

POSTANOWIENIE

z dnia 23 marca 2021 r.

Sygn. akt Ts 129/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej E.G. w sprawie zgodności:

art. 212 § 1 i § 2 w związku z art. 213 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950) w zakresie, w jakim przewiduje karalność za:

- „- publicznie rozgłaszane lub podnoszone prawdziwe zarzuty,
- publicznie rozgłaszane lub podnoszone prawdziwe zarzuty dotyczące wykonywania przez daną osobę zawodu,
- publicznie rozgłaszane lub podnoszone prawdziwe zarzuty dotyczące wykonywania przez daną osobę zawodu, jeśli zarzuty te mogą narazić osobę na utratę zaufania potrzebnego dla zawodu”;

z art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 4 września 2020 r. (data nadania), E.G. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

1. Wyrokiem z 5 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w W. V Wydział Karny (dalej: Sąd Rejonowy) uznał skarżącą winną popełnienia zarzucanego jej czynu z art. 212 § 1 w związku z art. 212 § 2 w związku z art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950; dalej: k.k.). Sąd Rejonowy orzekł, że skarżąca „w okresie od dnia 22 grudnia 2016 roku do dnia 30 września 2017 roku w W., działając w krótkich odstępach czasu, z góry powziętym zamiarem, za pomocą środków masowego komunikowania pomawiała B.R. o postępowanie i właściwości, które mogły poniżyć ją w opinii publicznej i narazić na utratę zaufania potrzebnego dla wykonywania zawodu lekarza o specjalizacji ginekologa-położnika w ten sposób, że na stronie internetowej (...) na adres e-mailowy (...), jak również na stronie (...) przesłała oraz zamieściła nieprawdziwe treści, iż

B.R. zabiła jej dziecko w 6 tygodniu ciąży w wyniku przeprowadzenia bez jej zgody badania USG przy użyciu metody Dopplera pulsacyjnego oraz, iż w/w wykonuje badania USG przy użyciu metody Dopplera pulsacyjnego bez uprawnień, certyfikatów i bezprawnie, przy czym kierowała jednocześnie do innych pacjentek ostrzeżenia przed korzystaniem z usług B.R. wskazując, że umawianie pacjentek na USG ciąży do B.R. może skończyć się tragedią (...)."

W uzasadnieniu wyroku Sąd wyjaśnił, że „dał wiarę zgromadzonym w sprawie dokumentom, bowiem dotyczą one bądź okoliczności niespornych bądź też zawierają treści znajdujące oparcie w wiedzy i doświadczeniu osób będących ich autorami”. Stwierdził, że postępowanie skarżącej wypełniło znamiona przestępstwa z art. 212 § 1 w związku z art. 212 § 2 w związku z art. 12 k.k. Zasadność przyjętej oceny została przez Sąd Rejonowy rozpatrzona w świetle art. 213 k.k., w którym określono kontratyp dozwolonej krytyki.

2. Sąd Okręgowy w W. IX Wydział Karny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy), po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez skarżącą, wyrokiem z 8 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Rejonowego w przedmiocie winy skarżącej co do przypisanego jej czynu. Stwierdził, że wypełnia on dyspozycje art. 212 § 2 w związku z art. 12 k.k. Skarżąca, „działając w krótkich odstępach czasu, z góry powziętym zamiarem, za pomocą środków masowego komunikowania, pomawiała B.R. o postępowanie i właściwości, które mogły poniżyć ją w opinii publicznej i narazić na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lekarza położnika”. Sąd Okręgowy w pełni podzielił rozważania Sądu Rejonowego dotyczące kwalifikacji prawnej czynu zawarte w pisemnym uzasadnieniu. Stwierdził prawidłowość stanowiska zawartego w uzasadnieniu wyroku Sądu Rejonowego.

3. We wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego skardze konstytucyjnej skarżąca wyjaśniła, że „jako wzorzec kontroli art. 212 oraz art. 213 § 2 k.k. przywołuje (...) art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji, wskazując, że jej zdaniem przepis ten narusza wolność słowa, a ponadto, że przesłanki wyłączenia karalności określone w art. 213 k.k. są nieproporcjonalne w stosunku do dobra chronionego. (...) Sformułowane w art. 212 k.k. ograniczenie wolności wypowiedzi narusza (...) zasadę proporcjonalności ustanowioną w art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowi bowiem ograniczenie nadmierne, które nie jest konieczne w demokratycznym społeczeństwie. (...) Wynikające z art. 212 k.k. ograniczenie wolności słowa jest (...) zbyt daleko idące, gdyż penalizuje większość publicznych wypowiedzi (rozpowszechnianych za pomocą środków masowego komunikowania) mających niepocholebny charakter niezależnie od tego, czy wypowiedzi te są prawdziwe, czy nie”. Skarżąca zauważyła, że „[w]ynikające z art. 212 k.k. ograniczenie wolności słowa jest zbyt daleko idące także z innego powodu. (...) Istotą zagwarantowanej w art. 54 Konstytucji wolności nie może być (...), w ocenie skarżącej prawo do rozpowszechniania jedynie takich prawdziwych informacji, które nie są w stanie zaszkodzić danej osobie czy też nie są w stanie narazić jej na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. W ocenie skarżącej istotą wolności powinno być właśnie w szczególności prawo rozpowszechniania prawdziwych informacji dotyczących wykonywania zawodu, sprawowania stanowiska lub wykonywania działalności, tym bardziej jeśli wykonywany zawód jest zawodem zaufania publicznego i dotyczy jednego z podstawowych praw i wartości człowieka, jaką jest prawo do życia. (...) Osoby wykonujące zawód zaufania publicznego, w szczególności lekarza, odgrywające ze względu na wykonywany zawód istotną rolę w społeczeństwie, powinny zaakceptować ryzyko wystawienia się na krytykę w przypadku dopuszczenia się uchybień lub błędów przy wykonywaniu zawodu”. Jednocześnie skarżąca wskazała na pozorność ochrony wolności słowa, wynikającej z art. 213 § 2 k.k. z uwagi na bardzo ocenne, niezdefiniowane przez ustawodawcę, kryterium, „jakim jest służenie przez wypowiedź obronie społecznie uzasadnione-

go interesu. (...) Osoba formułująca publicznie prawdziwy zarzut nie może zatem nigdy być pewna, czy jej wypowiedź zostanie zakwalifikowana jako służąca wskazanemu wyżej celowi”. „Zdaniem skarżącej (...) niedookreślone znamię działania w celu «obrony społecznie uzasadnionego interesu» powinno zostać wyeliminowane z ujęcia kontratytu dozwolonej krytyki jako sprzeczne z zakazem karania bez jednoznacznie określonej podstawy odpowiedzialności karnej”. Skarżąca wskazała, że „stosowanie kryterium «obrony społecznie uzasadnionego interesu» wobec niepochlebnych prawdziwych informacji o wykonywaniu zawodu przez osobę zaufania publicznego, jaką jest lekarz, stanowi naruszenie standardu wolności wypowiedzi wyznaczanego przez art. 54 ust. 1 Konstytucji”. Zdaniem skarżącej „nie ma więc dostatecznie uzasadnionego powodu, aby (...) z punktu widzenia swobód obywatelskich wolność, jaką jest wolność wypowiedzi, nie zostało wyłączone z konstrukcji kontratytu analizowane tu kryterium «obrony społecznie uzasadnionego interesu», także w odniesieniu do prawdziwych wypowiedzi o wykonywaniu przez daną osobę zawodu w szczególności zawodu zaufania publicznego”.

Skarżąca wyjaśniła, że ostatecznym orzeczeniem w sprawie – w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji – jest prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z 8 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]), od którego nie został wniesiony żaden nadzwyczajny środek zaskarżenia.

4. Zarządzeniem z 6 listopada 2020 r. skarżąca została wezwana do usunięcia, w przepisany terminie, braków formalnych skargi konstytucyjnej przez udokumentowanie daty złożenia przez skarżącą wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do wniesienia skargi konstytucyjnej i doręczenia pełnomocnikowi z urzędu rozstrzygnięcia Okręgowej Izby Radców Prawnych w W. o ustanowieniu go pełnomocnikiem dla skarżącej a także do doręczenia odpisu wyroku Sądu Rejonowego w W. z 5 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]) wraz z 4 kopiami. Pismem z 23 listopada 2020 r. (data nadania) skarżąca odniosła się do powyższego zarządzenia, przesyłając w załączeniu wymagane dokumenty.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że skarga konstytucyjna kwalifikuje się do rozpoznania merytorycznego.

2.1. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, o której stanowi art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 2 u.o.t.p.TK.

2.2. Dochowany został trzymiesięczny termin do wniesienia skargi konstytucyjnej, zastrzeżony w art. 77 ust. 1 w związku z art. 44 ust. 2-3 u.o.t.p.TK.

Zgodnie z art. 44 pkt 2 u.o.t.p.TK w razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej, skarżący może złożyć do sądu rejonowego swego miejsca zamieszkania wniosek o ustanowienie dla siebie adwokata lub radcy prawnego z urzędu. Stosownie do art. 44 ust. 3 pkt 1 u.o.t.p.TK złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 2, wstrzymuje bieg terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej. Wznowienie biegu tego terminu następuje pierwszego dnia

po dniu doręczenia adwokatowi lub radcy prawnemu rozstrzygnięcia właściwego organu o wyznaczeniu go pełnomocnikiem skarżącego.

Wyrok Sądu Okręgowego w W. IX Wydział Karny Odwoławczy (dalej: Sąd Okręgowy) z 8 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) doręczono skarżącej 19 lutego 2020 r. 3 lutego 2020 r. skarżąca złożyła osobiście w Sądzie Rejonowym w W. (dalej: Sąd Rejonowy) wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Referendarz sądowy w I Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w W. postanowieniem z 22 maja 2020 r. (sygn. akt [...]) ustanowił dla skarżącej pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego, celem sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz reprezentacji przed Trybunałem Konstytucyjnym. Okręgowa Izba Radców Prawnych w W. pismem z 1 czerwca 2020 r. wyznaczyła dla skarżącej radcę prawnego pełnomocnikiem z urzędu. Zawiadomienie doręczono pełnomocnikowi skarżącej 8 czerwca 2020 r. Skarga konstytucyjna sporządzona przez wyznaczonego pełnomocnika z urzędu została wniesiona 4 września 2020 r. (data nadania).

2.3. Skarżąca wskazała, które przysługujące jej konstytucyjne prawa oraz wolności i w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Przedstawiony został stan faktyczny sprawy (art. 53 ust. 1 pkt 4 u.o.t.p.TK). Braki formalne zostały usunięte prawidłowo w przepisany terminie.

2.4. Prawidłowo został określony w skardze przedmiot zaskarżenia, spełniając warunek, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, stanowiącym doprecyzowanie przepisu Konstytucji. Zgodnie bowiem z tymi przepisami skarga konstytucyjna może być wniesiona, jeżeli na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Z takiego unormowania instytucji skargi konstytucyjnej wynika dla skarżącego obowiązek wykazania, że na skutek zastosowania zakwestionowanego w skardze przepisu doszło do wydania ostatecznego rozstrzygnięcia, naruszającego jego konstytucyjne prawa lub wolności.

W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego warunek w postaci rozpatrywania jedynie „zaskarżonych przepisów, na podstawie których orzeczono ostatecznie” nie oznacza, że przedmiotem rozważań mogą być tylko przepisy powołane w sentencji wydanego rozstrzygnięcia. „Kwestią techniczną jest to, w jaki sposób proces analizy obowiązujących przepisów, który ostatecznie doprowadził organ procesowy do konkluzji zawartej w wydanym orzeczeniu, zostanie w nim uzewnętrzniiony w postaci podstawy prawnej rozstrzygnięcia. Sam fakt niepowołania zakwestionowanego przepisu w sentencji wydanego rozstrzygnięcia nie przesądza (...) o tym, czy stanowił on podstawę wydanego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji” (wyrok TK z 9 października 2001 r., sygn. SK 8/00, OTK ZU nr 7/2001, poz. 211). Za wystarczającą dla ziszczenia przesłanki, by zaskarżony przepis mógł być uznany za podstawę ostatecznego orzeczenia, można zatem przyjąć sytuację, w której zakwestionowany przepis nie został powołany w *petitum* rozstrzygnięcia, tylko w uzasadnieniu wyroku sądowego (wyrok TK z 29 kwietnia 2003 r., sygn. SK 24/02, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 33).

Sąd Okręgowy wyrokiem z 8 stycznia 2020 r. (sygn. akt [...]) utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego z 5 czerwca 2019 r. (sygn. akt [...]), który w sentencji podał, że przypisuje skarżącej popełnienie czynu z art. 212 § 1 w związku z art. 212 § 2 w związku z art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950; dalej: k.k.) i skazuje ją za tak przypisany czyn. Podał, że „podziela stanowisko Sądu Rejonowego w przedmiocie winy oskarżonej co do przypisanego jej czynu. Wypełnia on dyspozycję art. 212 § 2 k.k.

w związku z art. 12 k.k.”. W uzasadnieniu wyroku stwierdził, że skarżąca „za pomocą środków masowego komunikowania pomawiała B.R. o postępowanie i właściwości, które mogły poniżyć ją w opinii publicznej i narazić na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lekarza położnika”. Potwierdził, że skarżąca dopuszczała się czynu określonego w art. 212 § 1 k.k. za pomocą środków masowego komunikowania. W treści art. 212 k.k., zarówno w § 1, jak i w § 2, przewidziana jest jedna postać czynności sprawczej, czyli pomówienie. Jednocześnie Sąd Okręgowy podkreślił, że „w pełni podziela rozważania Sądu Rejonowego dotyczące kwalifikacji prawnej czynu zawarte w pisemnym uzasadnieniu i nie widzi potrzeby powielania zawartego tam prawidłowego stanowiska”. Sąd Rejonowy, dokonując analizy sprawy w świetle art. 212 § 1 i § 2 k.k., odniósł się również do art. 213 k.k. Stwierdził, że „[o]kreślony w art. 213 k.k. kontratyp dozwolonej krytyki obejmuje podnoszenie lub rozgłaszanie prawdziwych zarzutów uczynionych publicznie. (...) stosownie do regulacji zawartej w art. 213 k.k. nigdy nie ulega wyłączeniu bezprawność zarzutów nieprawdziwych”. W sentencji wyroku, a następnie uzasadnieniu, stwierdził, że skarżąca podawała publicznie treści, które były nieprawdziwe. Rozważania Sądu Rejonowego pozwalają stwierdzić, że odniesienie przesłanek z art. 213 k.k. do zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów, którym „[s]ąd dał wiarę”, przesądziło o zastosowaniu w sprawie art. 212 § 1 i § 2 k.k. Jak wskazano wyżej, Sąd Okręgowy w pełni podzielił rozważania Sądu Rejonowego dotyczące kwalifikacji prawnej czynu. Zaskarżone w skardze konstytucyjnej przepisy miały zatem zastosowanie w sprawie.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił, jak w sentencji.